Archeologický ústav Akademie věd České republiky v Brně

Přehled výzkumů

55-2

Brno 2014

Přehled výzkumů

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal
Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board
Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board
Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief
Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors
Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography
Alice Del Maschio

Software
Software
Adobe InDesign CS5

Vyobrazení na obálce
Cover Picture
Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)
Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)

Adresa redakce
Address
Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html

Tisk
Print
Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks
Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR
Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

Obr. 52. Holešov – zámek. Půdorys renesanční stavby v jižní části nádvoří.
Abb. 52. *Holešov – Schloss. Grundriss des Renaissancen-Gebäudes im Südteil des Vorhofes.*

soudilo (nezasahovala do severní části dnešního zámku), nebo zda skutečně renesanční zámek respektoval její původní půdorys (zbytky zdiva staréh zámku se nacházejí hlavně v jižní části stavby).

Ivan Čižmář

Resumé

Holešov (Bez. Kroměříž), Schloss. Mittelalter, Neuzeit. Festung. Rettungsgrabung.

Holešov (okr. Kroměříž)

Náměstí Svobody, ulice U potoka. Novověk. Synagoga, město. Záchranný výzkum.

Stavební práce byly prováděny v centru Holešova, v ulicích Sušilova, Malá, U potoka a na náměstí Svobody. Jednalo se o položení nových nízkonapěťových kabelů do liniového výkopu. Přibližnou trasu liniových výkopů, ve kterých byly zachyceny archeologické situace, lze pak určit na ZM ČR 1:10 000 (list 25-31-04) v linii mezi koordináty 317/10, 322/12 a 313/8, 315/7 mm od Z/J s. č.

Ve výkopech na náměstí Svobody se podařilo začistit a zdokumentovat základy tzv. Nové synagogy, která byla slavnostně vysvěcena 3. září 1893, a upřesnit tak její lokalizaci. Podle archivních pramenů se jednalo o samostatně stojící zděnou budovu s valbovou střechou, jejíž vnější rozměry činily 28×17 m, výška po hlavní střechu 11 m a po špičky věží 18 m. První pokus o vypálení synagogy proběhl 24. 7. 1941, ale zárodek ohně byl včas uhašen. V noci z 11. na 12. 8. roku 1941 synagogu zachvátil další požár, při kterém měli místní hasiči zakázáno hasit. Po rozebrání zbytků základu synagogy v první polovině roku 1942 byl terén zplanýrován na niveletu o cca 0,5 m vyšší než dříve.

Další archeologické situace se objevily v ulici U potoka, kde se podařilo zdokumentovat klenbu barokního sklepa, zbytky cihlového zdiva a dlažby rámcově novověkého stáří.

Ivan Čižmář

Resumé

Holešov (Bez. Kroměříž), náměstí Svobody (Platz), U potoka-Straβe. Neuzeit. Synagoge, Stadt. Rettungsgrabung.

Hostěnice (okr. Brno-venkov)

„V Srdci“. Středověk, novověk. Vápenické pece. Povrchový průzkum.

Na konci roku 2013 jsem provedl v rámci svého interního projektu na Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., dotovaného Jihomoravským krajem, terénní průzkum dosud neznámého výrobního okrsku

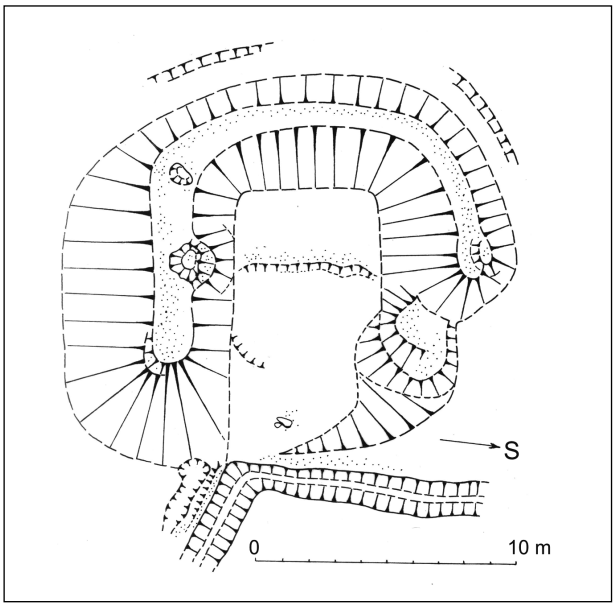

Obr. 53. Hostěnice (okr. Brno-venkov), V Srdci. Půdorys středověké vápenické pece II.
Abb. 53. *Hostěnice (Bez. Brno-venkov), V Srdci. Grundriss des mittelalterlichen Kalkofens II.*

Obr. 54. Hovorany (okr. Hodonín). Dřevěná studna ze 13. století.
Fig. 54. *Hovorany (Hodonín District). A wooden well from a 13th century.*

ležícího severně Hostěnic v jihozápadní části Hornoříčské vrchoviny (souřadnice WGS-84, Loc: 49°14‘41.867“N, 16°46‘13.524“E). K mému překvapení se mi podařilo v poměrně přehledném lesnatém terénu identifikovat 3 – 4 pyrotechnologické objekty (obr. 53) a dva menší svahové lomy na hádsko-říčské vápence.

Dvě velké kvadratické kanálové pece situované v pravém svahu údolí jsou nepochybně středověké vápenky, které využívaly suroviny ze zdejšího drobného karbonátového ložiska. Další dvě menší pece, z nichž jedna by mohla být dvoukanálová a druhá s jedním kanálem, lze jen rámcově spojit s obdobím pozdního středověku až raného novověku. Jejich pozice je v severním svahu nad cestou u objektu vodárny, kde jsou zadlabány do nevysokého terénního stupně. V okolí pecí je mnoho aktivit z období 2. světové války, které zasahují takřka až do vlastních prohlubní pecí. Nelze dokonce vyloučit ani sekundární novověké (vojenské) využití obvalů vápenek, které mohly sloužit jako příležitostné kryty. Neobvyklé umístění středověkých pecí by ve svém typologickém schématu mohlo skrývat vývojové cykly v intervalech 13. – 14. století, kdy ves Hostěnice příslušela k vildenberskému panství s rozestavěným rozlehlým hradem (srv. např. Kovář, Macháňová, Endlicherová 2011).

Petr Kos

Literatura

Kovář, J. J., Macháňová, L., Endlicherová, M. 2011: Analýza archeologických nálezů z nelegálního výkopu cisterny na hradě Vildenberk u Pozořic (okr. Brno-venkov). *Acta Musei Moraviae, Scientiae Sociales XCVI/2*, 61–76.

Resumé

Hostěnice (Bez. Brno-venkov), „V Srdci“. Mittelalter, Neuzeit. Kalkofen. Oberflächensammlung.

Hovorany (okr. Hodonín)

„Mokroňovsko“. 13. století. Sídliště, zaniklá středověká ves. Záchranný výzkum.

Během stavební akce „Hovorany: mokřady v RBC 12“ byla zjištěna archeologicky pozitivní situace a zahájen záchranný archeologický výzkum, který probíhal pouze v prostoru budoucích tůní, tedy v místech, kde byly archeologické situace narušeny. V jednotné trigonometrické síti (S-JTSK) je místo výzkumu dáno souřadnicemi: Y = 568492, X = 1191442. Prozkoumáno zde bylo celkem 32 objektů, z nichž většinu tvořily menší kůlové jamky a několik různorodých sídlištních jam menších rozměrů. Ojediněle byly dokumentovány i menší žlabové objekty. V celém zkoumaném prostoru se rovněž nacházela cca 10–15 cm mocná kulturní vrstva s keramikou předběžně datovanou do 2. poloviny 13. století. Do tohoto období spadají i všechny ostatní získané nálezy. Nejvýznamnějším objevem je bezpochyby studna s poměrně dobře dochovaným bedněním (obr. 54). Tato přibližně čtvercová (cca 80×80 cm) vnitřní konstrukce byla tvořena čtyřmi nahrubo otesanými kůly v rozích studniční jámy. Mezi kůly byly pevně vsunuté ploché fošny, které zabraňovaly zborcení okolních písčitých stěn dovnitř této studny. Přibližně půl metru nade dnem byl vně bednění dochován i proutěný koš, který mohl sloužit jako provizorní ochrana proti posuvu písku během stavby pevnější konstrukce. U dna studny se rovněž nacházela středověká keramika a několik částí železných předmětů.

Uvedené nálezy náleží zaniklé středověké vsi Mokroňovice (Mokronosy), která se rozkládala ve východní části hovoranského katastru, asi 1600 m jihovýchodně od Šardic na břehu Šardického potoka. Tímto záchranným výzkumem se podařilo potvrdit její lokalizaci a získat soubor nálezů důležitých pro další odborné zpracování.

Marek Lečbych